

L'examen de nivell avançat del Certificat internacional de català: procés de desenvolupament i descripció de la prova

Didàctica

La Direcció General de Política Lingüística (DGPL) ofereix des de l'any 1990 un sistema d'exàmens adreçat a les persones que aprenen català com a llengua estrangera i volen obtenir una certificació oficial dels seus coneixements.

En l'article «L'acreditació de coneixements de català com a llengua estrangera: el Certificat internacional de català», publicat al número 9 d'aquesta revista, es va informar sobre l'origen d'aquest sistema de certificats, l'organització de les convocatòries i l'estructura i el contingut dels dos exàmens que en aquell moment s'administraven, corresponents als dos primers nivells de competència lingüística del sistema: el nivell bàsic i el nivell lllindar.

Des d'aleshores el Certificat internacional de català (CIC) s'ha ampliat amb un nou examen corresponent a un nivell intermedi (per sobre del nivell lllindar) anomenat nivell avançat. La primera convocatòria oficial es va dur a terme el maig de 1999 als centres on habitualment s'administren els exàmens del CIC.

La finalitat d'aquest article és, d'una banda, explicar el procés que es va seguir per desenvolupar aquest nou examen —de la descripció dels factors que en van motivar la creació a la seva implantació— i de l'altra, descriure sintèticament la prova en termes de propòsit i utilitat, destinataris, nivell de competència, estructura i contingut.

Hem cregut convenient anar més enllà de la simple descripció de l'examen per dos motius: primer, per explicar per què la prova avalua el que avalua i és com és; i segon, per explicar quin és el procés que comporta la creació i l'elaboració d'un nou examen, perquè creiem que sovint no és prou conegut pels professionals de la llengua.

Requisits bàsics d'un instrument d'avaluació

L'objectiu subjacent al llarg de tot el procés és produir un instrument que aconsegueixi quatre requisits bàsics, amb un equilibri acceptable entre si:

- Validesa: ha de mesurar allò que pretén mesurar.

- Fiabilitat: ha d'estar lliure d'errors de mesura.

- Practicabilitat: els recursos humans i materials que són necessaris per al disseny, l'administració, la correcció i el processament de resultats de l'examen han de ser compatibles amb els recursos humans i materials disponibles.

- Impacte: ha de tenir un efecte positiu en el procés d'ensenyament-aprenentatge.

Per aconseguir aquests requisits cal recórrer una sèrie d'etapes, cadascuna de les quals explicarem en aquest article, que es poden resumir de la manera següent:

- explicitar les raons per crear un nou certificat i, d'acord amb això, establir-ne el propòsit i la utilitat
- identificar i després descriure detalladament l'objecte a avaluar
- dissenyar l'examen
- pilotar una prova
- avaluar-ne els resultats
- disseny del producte final

Cal tenir en compte, a més, que el procés implica una retroalimentació constant: com que cada etapa és un pas endavant a partir de l'anterior, les dificultats que sorgeixen porten a reconsiderar o confirmar les decisions preses en la fase anterior.

Propòsit i utilitat

El primer que cal definir abans de desenvolupar un nou examen és la finalitat que ha de tenir i quin ús es farà dels resultats (per a què s'utilitzaran), ja que són les primeres variables que condicionen el contingut de la prova. D'entrada, els exàmens del CIC són proves de competència que tenen per objectiu avaluar si els examinands tenen un determinat nivell de competència general en català, independentment d'un programa de curs. Però més enllà d'això, cal explicitar quin és el propòsit i la utilitat de cada prova en concret i això és (o hauria de ser) la resposta a unes necessitats detectades. En el nostre cas, l'elaboració d'una prova de coneixements més avançats que el nivell lllindar va obeir al context següent:

- a) Els treballadors de la Unió Europea, a par-

Autora

Núria Jornet

Servei d'Assessorament Lingüístic

tir d'un decret de la Generalitat de Catalunya de l'any 1996 que regula l'accés dels ciutadans dels estats membres a la funció pública de la Generalitat, han de demostrar un coneixement adequat de les dues llengües oficials a Catalunya que els permeti la comprensió i l'ús d'ambdues llengües en l'exercici de les seves funcions. Hi ha diversos nivells de competència que cal demostrar, segons la categoria del lloc de treball. Aquests coneixements es poden acreditar passant una prova de llengua catalana durant el concurs oposició, però els candidats en poden quedar exempts presentant altres tipus de certificacions equivalents, com ara les de la Junta Permanent de Català (JPC). Així, el nivell lllindar (amb les qualificacions de notable o excel·lent) és equivalent al certificat B de la Junta. El fet que per a determinades categories laborals es demanin altres certificacions de coneixements superiors va fer considerar com a necessària la creació d'un nou nivell dins el sistema del CIC, que possibilités l'accés dels ciutadans de la Unió Europea a l'Administració pública en els termes que estableix el decret.

En aquest moment ja es va tenir en compte, però, que la inclusió del Certificat de nivell avançat a la Llista d'equivalències¹ amb els certificats de la JPC no es podria fer de manera automàtica ni immediata, com no es va fer tampoc per al nivell lllindar, sinó que caldria esperar que es tinguessin mostres suficients d'exàmens reals per emetre un judici amb fonament de causa.²

b) L'Association of Language Testers in Europe (ALTE) de la Unió Europea,³ de la qual és membre la Generalitat de Catalunya a través de la DGPL, ha establert un marc comú de nivells de competència de llengua estrangera com a resposta a la necessitat creixent d'acreditació de coneixements de llengües dels ciutadans de la Unió (a causa de la lliure circulació laboral i acadèmica dels ciutadans dels estats membres) i a la necessitat que hi hagi un reconeixement multilateral de les diverses certificacions. L'associació va establir l'any 1991 cinc nivells, i el CIC, com a sistema d'exàmens representat en aquest organisme, havia d'adequar-s'hi.

c) El públic majoritari del CIC —alumnes dels lectorats de català d'universitats estrangeres o d'entitats relacionades amb l'ensenyament del català a l'exterior— arriben a assolir uns objectius d'aprenentatge de llengua superiors als que es poden cobrir amb l'examen de nivell lllindar. Cal tenir en compte, a més, que amb el programa Erasmus d'intercanvi universitari hi ha alum-

nes estrangers que vénen a estudiar durant un o dos semestres a universitats catalanes, per la qual cosa necessiten un cert domini de la llengua catalana. En aquest sentit, l'oferta d'una nova prova permetia cobrir el buit existent d'una acreditació de coneixements més avançats per als usuaris del CIC que ho desitgessin i afavoria, també, la mobilitat acadèmica.

Aquestes consideracions ens van portar a definir el propòsit i la utilitat de la prova en els termes exposats a continuació, tenint en compte però que, pel que fa al tema d'equivalències, és encara provisional.

- Acreditar la competència general comunicativa en llengua catalana com a llengua estrangera per a totes les habilitats a un nivell intermedi en el marc dels cinc nivells de competència d'ALTE.

- En l'àmbit laboral, aquesta prova permetrà obtenir una certificació equivalent, tal com es va fer en el seu moment amb el certificat de nivell lllindar, a la que es pot obtenir de manera oficial a Catalunya amb els exàmens de la Junta Permanent de Català, la qual eximeix de fer la prova obligatòria de llengua catalana per accedir a determinats cossos de la funció pública i a determinades categories laborals. En les empreses privades aquest certificat pot ser útil en els casos en què es demana als aspirants que demostrin un nivell de competència lingüística general d'un nivell intermedi.

- En l'àmbit acadèmic aquest certificat es considera una base suficient per accedir a programes d'intercanvi universitari, tenint en compte, però, que durant els primers mesos els alumnes necessitaran seguir cursos de reforç de llengua enfocats a l'activitat acadèmica a la universitat de destinació.

Especificació del contingut

Variables bàsiques

Es tracta d'explicitar altres aspectes que determinen el contingut d'una prova de llengua, però que també tindran una incidència en el disseny. Són la concepció de la llengua, el grup destinatari i el nivell de competència.

La necessitat de descriure la **concepció de la llengua** que hi ha al darrere de la prova és òbvia: perquè un instrument d'avaluació sigui vàlid —mesuri el que ha de mesurar— primer s'ha de tenir clar què és i en què consisteix allò que es pretén mesurar. Segons com s'entengui, el contingut i el tipus de prova seran un o un altre.

Així, cada instrument d'avaluació de llengua té sempre una teoria al darrere, una creença abstracta de què és la llengua, en què consisteix la competència lingüística, què implica aprendre una llengua...; en definitiva, què vol dir «saber» o tenir un determinat domini d'un idioma. Els aspectes a avaluar i la manera d'obtenir la informació reflecteixen (o depenen de) la concepció del moment sobre la llengua: només cal veure com els exàmens i els mètodes d'ensenyament han anat canviant en els darrers anys des d'un enfocament predominantment estructural a un que emfatitza la llengua en ús a partir dels treballs de definició d'objectius d'aprenentatge del Consell d'Europa iniciats l'any 1971.

En els diversos documents elaborats per aquest organisme s'assumeix que la llengua és un mitjà per a la comunicació i no una finalitat en si mateixa; es fa èmfasi en la llengua com a instrument social i, per tant, el centre d'atenció en el procés d'aprenentatge i avaluació és la **competència comunicativa**, la llengua en ús. Per poder elaborar un instrument que mesuri realment aquest concepte, cal que els organismes avaluadors es basin en un model teòric que el desenvolupi.

Des que el *Threshold Level* del Consell d'Europa —una descripció d'objectius d'aprenentatge corresponent a un nivell llinar de competència— es va publicar per primera vegada, s'han proposat una varietat de models de competència comunicativa. En el nostre cas vam partir de la definició adoptada pel Consell d'Europa al seu darrer document *Modern Languages: Learning Teaching, Assessment. A Common European Framework of reference* perquè ens va semblar molt útil i pràctica per dissenyar una prova.

La competència comunicativa és una forma de competència general de l'individu que li permet actuar usant mitjans lingüístics. Es pot classificar en competència pragmàtica, lingüística i sociolingüística. S'executa a través de diferents tipus d'activitats lingüístiques (de recepció, producció, interacció o mediació) que impliquen processar textos i activar estratègies amb la finalitat de realitzar tasques comunicatives en les diverses situacions que es puguin donar en els àmbits principals (social —públic i personal— laboral i educatiu).

(A continuació el document defineix cadascun dels termes assenyalats, però per raons d'espai aquí no ho podem reproduir.)

Explicar el marc teòric d'on es parteix és, com hem dit, un requisit necessari perquè té unes implicacions bàsiques per al disseny

de l'examen. Així, per exemple, una prova d'acord amb aquest enfocament i model haurà d'incloure, per exemple: situacions d'ús de llengua, dels àmbits i graus de formalitat que es considerin rellevants per al nivell, a les quals els examinands es poden haver d'enfrontar en situacions reals (enteses com a externes a l'avaluació); objectius d'avaluació que responguin a objectius de comunicació reals, i tasques dissenyades perquè al llarg de la prova es reflecteixin els components de la competència comunicativa segons el model adoptat —que incloguin la utilització de textos com a unitat significativa, tasques contextualitzades, ús d'una llengua real i de materials autèntics...

La importància de caracteritzar els **destinatari**s de l'examen rau en el fet que una prova s'ha de correspondre amb les necessitats, els interessos i en definitiva amb les característiques dels destinataris tipus. És a dir, tot i que la prova respongui en primer lloc a un propòsit i sigui el mitjà per acreditar un determinat nivell de competència, els examinands han de percebre que els textos, els temes, les tasques i, en definitiva, les situacions que se li proposen per resoldre a la prova són rellevants per a ells. Per tant, cal tenir en compte l'edat, el bagatge cultural, els motius que tenen per presentar-se a l'examen, per aprendre la llengua, el seu nivell de competència... També cal tenir en compte el contingut i la metodologia dels cursos, és a dir, el tipus de preparació que reben els alumnes. Tot i que es tracta d'una prova de competència, no vinculada a cap programa de curs ni a cap metodologia, obtenir aquesta informació és necessari per assegurar la futura acceptabilitat de la prova entre les persones implicades i per aconseguir un impacte positiu de l'examen sobre el procés d'ensenyament-aprenentatge. A més, en el nostre cas, calia delimitar fins a quin punt eren coincidents el nivell de coneixements i habilitats lingüístiques en català que adquirien els alumnes dels cursos superiors amb la caracterització existent del nivell 3 d'ALTE, el marc de certificats on se situa el CIC.

Tota aquesta informació es va obtenir a partir de qüestionaris a alumnes i professors. El buidatge dels qüestionaris va permetre obtenir una informació detallada, la utilitat de la qual, però, només és interna per al desenvolupament de la prova. Un aspecte important a tenir en compte per a la descripció del nostre grup destinatari és que tot i que en bona part es tracta d'estudiants universitaris, a causa dels centres on s'administra l'exa-

men, també hi ha un sector vinculat a casals, o a altres organismes on s'ensenyava català, on la població és molt més heterogènia pel que fa a l'edat, els interessos, les motivacions, la formació... Això fa que la descripció sigui força genèrica, per poder incloure aquesta diversitat. La reproduïm tot seguit.

La prova s'adreça a aquelles persones que tenen un domini del català com a llengua estrangera superior a un domini bàsic però a mig camí del d'un parlant nadiu i que, per diverses raons —personals, laborals o acadèmiques—, volen acreditar-lo amb un certificat oficial.

S'hi podrà presentar qualsevol persona de més de 16 anys que compleixi, com a mínim, un dels requisits següents:

- Tenir nacionalitat no espanyola
- No tenir residència a cap territori que tingui el català com a llengua oficial

S'assumeix que el destinatari tipus és una persona adulta, d'un ampli ventall d'edat, amb un nivell cultural mitjà o que té una formació que correspon, com a mínim, a l'ensenyament obligatori als països de la Unió Europea. Generalment domina com a mínim una llengua romànica i té experiència en l'aprenentatge d'idiomes i en la realització d'exàmens. Els seus interessos per presentar-se a la prova poden ser personals, laborals o acadèmics.

Es pot accedir a l'examen independentment del sistema d'aprenentatge que s'hagi seguit (autoaprenentatge, assistència a cursos...), però es pressuposa que l'ha enfocat principalment cap a una adquisició de la competència comunicativa, sense deixar de banda l'estudi de la llengua com a sistema, i que té un cert coneixement de la realitat sociocultural catalana.

Descriure un determinat **nivell de competència** implica explicitar el que se suposa que una persona ha de poder fer lingüísticament i comunicativament. Si la prova ha de servir per mesurar un determinat grau de capacitat comunicativa, primer s'ha d'establir quin és aquest grau i descriure'l segons el model de competència comunicativa que s'hagi assumit.

Per tant, primer es va fer una caracterització *genèrica*, a grans trets, de les capacitats que s'espera que l'examinand demostrï en aquest nivell. Es va partir del nivell 3 del marc de referència de nivells de competència d'ALTE publicats a *Document ALTE. European examinations of language and Examinations System* i dels documents de treball (encara no publicats) del *Vantage Level* del Consell d'Europa. Aquesta caracterització genèrica és la següent:

- Al nivell lllindar, l'usuari de la llengua disposa d'uns mitjans lingüístics mínims per

afrontar situacions predictibles de comunicació de la vida quotidiana: pot comunicar-se de manera efectiva en situacions simples i de manera simple, però té moltes dificultats quan una situació és més complexa, quan comporta la necessitat d'expressar-se de manera més precisa, més matissada. Necessita confiar en models fixats d'intercanvi verbal, en fórmules o estructures simples i disposa d'un ventall força limitat de vocabulari.

- Al nivell avançat, l'usuari de la llengua disposa d'uns recursos lingüístics i d'una flexibilitat més gran que al nivell lllindar que li permet afrontar amb èxit diversitat de situacions de la vida quotidiana —de transacció i interacció, col·loquials o de formalitat mitjana— no excessivament complexes amb un cert grau d'independència: amb seguretat, correcció suficient i adaptació acceptable a la situació de comunicació.

Per tant, en aquest nivell l'usuari de la llengua:

- Produeix intervencions d'una certa llargada i de complexitat limitada: és capaç d'usar les principals estructures de la llengua amb facilitat i combinar-les amb flexibilitat; d'organitzar la informació de manera coherent i utilitzar mecanismes limitats però suficients de cohesió, de manera que l'interlocutor no perdi el fil del discurs. Pot cometre errors, però aquests no dificultaran la comprensió.
- Pot narrar, descriure o opinar reflectint la seva actitud emocional o intel·lectual a través del llenguatge envers el que es diu o el seu interlocutor: pot precisar, matisar, justificar i argumentar el que diu i reflectir la seva actitud, sentiments, opinions i reaccions de manera prou explícita.
- Col·labora de manera activa, amb mitjans lingüísticament simples però efectius, amb els altres interlocutors en l'elaboració i la producció del text per mitjà de la interacció i la negociació: sap desenvolupar els temes (iniciar un tema, ampliar-lo, acabar-lo...); demanar o prendre els torns de parla, aprofitar-los i tancar-los; recollir el que diu el receptor i adaptar-s'hi per iniciar o continuar la intervenció; ajustar el contingut a l'interlocutor i al context de la situació comunicativa i compensar les dificultats de la comunicació: autocorregir-se, reformular l'expressió...
- S'adapta lingüísticament al grau de formalitat de les situacions d'una manera acceptable per a un parlant nadiu: té una certa consciència de les fórmules de cortesia, de les convencions, del valor situacional del voca-

bulari i de les expressions de manera que, amb mitjans limitats, pot actuar de manera adequada en situacions col·loquials i en aquelles mitjanament formals. Té dificultats amb textos excessivament col·loquials.

- Pot utilitzar de manera prou eficient estratègies d'interpretació per a la comprensió dels textos sempre que aquests no siguin excessivament complexos (per exemple, discussions animades que comportin un ritme accelerat, textos escrits conceptualment abstractes...).

- Té certa familiaritat amb els trets de la cultura catalana, particularment aquells que afecten la vida quotidiana, condicions de vida, relacions interpersonals, els valors i les actituds socials.

Descripció detallada del nivell de competència

Un cop perfilat el nivell, cal descriure'l de manera més detallada. En el nostre cas vam fer-ho a partir dels aspectes següents:

- **Tasques comunicatives** típiques que podria afrontar una persona en aquest nivell, especificant-ne el grau d'actuació. Es va prendre com a referència el document d'ALTE *Can Do Statements*. En síntesi, aquest document, en procés de validació, és un inventari d'activitats comunicatives que una persona du a terme quan usa una llengua en situacions reals, classificades en tres grans àmbits —social, laboral i acadèmic— i n'estableix el grau d'actuació a diversos nivells de competència.

Exemple: En l'àmbit acadèmic, participant en seminaris i tutories i pel que fa a la capacitat de comprensió i expressió oral:

POT seguir el desenvolupament d'una discussió en un seminari sempre que el llenguatge no sigui complex i es facin aclariments, repeticions... Pot distingir els temes principals dels irrellevants i de les digressions, i seguir a grans trets els arguments. Pot ser que malinterpreti bromes, comentaris col·loquials o al·lusions culturals o que no els entengui.

POT exposar la seva opinió, i justificar-la, però en alguna ocasió pot expressar-se de manera imprecisa a causa dels recursos lingüístics de què disposa.

POT tenir dificultats per prendre i conservar el torn de parla si els altres participants són enèrgics

- **Habilitats i estratègies de recepció, producció i d'interacció** on s'explicita què pot fer un usuari en aquest nivell i amb quin grau.

Exemple: En l'àmbit de la comprensió lectora, pel que fa a localitzar informació:

POT escanejar textos llargs per tal d'obtenir informació desitjada a una velocitat raonable.

POT obtenir informació de diferents parts d'un text o de diferents textos d'acord amb un propòsit concret a una velocitat raonable.

Exemple: Estratègies interactives. En situacions pròpies del nivell:

POT ajudar al desenvolupament de la interacció, confirmant la comprensió, invitant als altres a parlar, demanant-los la seva opinió... i sap reflectir i avaluar el que els altres diuen d'una manera espontània.

POT iniciar la seva intervenció agafant el torn de paraula de manera adequada.

POT reconèixer les indicacions de l'interlocutor per prendre la paraula.

• Textos i temes

- Aspectes relacionats amb els **components lingüístic, discursiu i sociolingüístic** de la competència comunicativa:

- coneixement del sistema de la llengua (elements lingüístics i regles que regeixen el seu funcionament) i la capacitat per usar-lo correctament: ortogràfic, morfosintàctic, lèxic i fonètic.

- coneixements i capacitats relacionades amb l'organització i producció del discurs d'acord amb el tipus de text, el canal, el propòsit de la comunicació i les normes d'interacció.

- coneixements i capacitats relacionades amb les variables individuals (edat, sexe, procedència...) i circumstancials (grau de coneixença, relació afectiva...) de la situació de comunicació.

En aquesta etapa vam prendre com a punt de referència alguns capítols i documents del treball del Consell d'Europa *Modern Languages: Learning Teachers, Assessment*.

Disseny de l'examen

Un cop descrita l'àrea a avaluar, es dissenya l'instrument de mesura, és a dir, el tipus d'examen. Es tracta de decidir quins i com els aspectes identificats en l'etapa anterior es reflectiran en els exàmens atenent als criteris de validesa, fiabilitat, practicabilitat i impacte.

En primer lloc es van seleccionar els aspectes que es van considerar rellevants per avaluar la competència comunicativa en aquest nivell (és impossible avaluar-ho tot),

i es van establir les característiques bàsiques de l'instrument tenint en compte diverses variables pràctiques: coherència amb el mètode d'examen del sistema en què s'inclou, acceptabilitat de la prova per part dels usuaris, aspectes relacionats amb la fiabilitat (correcció objectiva/subjectiva, nombre d'ítems...), disponibilitat de recursos per a l'elaboració, administració i correcció de la prova, formació de la gent implicada (redactors de la prova, organitzadors, examinadors, correctors), etc.

De fet, sempre hi ha una sèrie de factors que condicionen *a priori* el disseny d'una prova: l'estructura, si predominarà la correcció objectiva o subjectiva, si hi haurà habilitats integrades, si la prova es basarà en tasques o habilitats, la durada, la presentació... Sovint són factors que la condicionen negativament perquè en limiten les possibilitats, però cal assumir que mai existirà la prova perfecta (i segurament tampoc la millor prova possible).

Tenint en compte tots els nostres particulars condicionants —que aquí no podem descriure— en aquesta fase es va especificar el següent:

- **aspectes de contingut:** objectiu avaluatiu de les tasques, tipus de tasques, tipus i característiques dels textos, tipus d'estímul...
- **aspectes tècnics:** durada de la prova, estructura, seccions, nombre d'ítems, longitud dels textos, format i longitud de les tasques, puntuació de cada ítem i pes de cada secció, barems de la correcció subjectiva, mètodes de correcció, de consignació de respostes... Pel que fa als barems, en aquest moment vam definir els criteris i les escales i unes descripcions provisionals de graus d'actuació que més endavant es van validar a partir de les correccions i de l'anàlisi dels exercicis de la prova pilot.
- **aspectes de redacció:** com que el document sobre el tipus d'examen era la base sobre la qual els redactors de la prova haurien de produir els seus materials, s'hi van incorporar, a més de les orientacions necessàries per a la recerca i selecció dels textos, orientacions per a la redacció dels ítems —per exemple, característiques que ha d'acomplir la redacció d'un ítem de resposta múltiple—, dels estímuls i de les instruccions.

Pilotatge d'una prova

Una prova pilot s'elabora segons el disseny establert i s'administra a un petit nombre d'examinands com si es tractés d'una con-

vocatòria real, però l'objectiu final no és donar una certificació als examinands que la superin sinó identificar si la prova com a instrument de mesura funciona.

Elaboració de la prova pilot

Es va encarregar a sis persones externes a la DGPL, les quals tenien experiència en l'ensenyament del català com a llengua estrangera i en la redacció d'exàmens del CIC. Des de la DGPL es van assumir la supervisió de tots els materials i el procés d'edició. A més, durant aquesta fase s'assajaven els exercicis que els redactors produïen per detectar possibles problemes.

Aquesta fase permet identificar les dificultats que hi ha per posar en pràctica, des del punt de vista de l'elaboració, el tipus de prova que s'ha previst i tenir una primera impressió de la rendibilitat dels exercicis. Per exemple, es poden detectar dificultats dels redactors per trobar un determinat tipus de text al qual es pugui aplicar un determinat tipus d'ítem previst; es pot fer evident la poca viabilitat d'un exercici previst perquè la mecànica de realització a la pràctica resulta molt complexa o confusa per al qui el realitza; o es pot observar la capacitat d'un exercici per seleccionar els examinands que se situen en el nivell i els que no, el grau de dificultat o la claredat de les instruccions.

Administració i correcció de la prova pilot

L'administració de la prova té per objectiu a) recollir informació sobre si les condicions d'administració i correcció que s'han previst són adequades —el temps, els mitjans utilitzats, el sistema perquè els examinands consignin les respostes, les instruccions, la conducció prevista per a la prova oral...— i b) recollir l'opinió d'examinadors i examinands sobre el contingut, el tipus d'examen i les condicions d'administració.

L'examen es va administrar el juny de 1998 a un centenar de persones en diversos lectors de català d'universitats estrangeres (Budapest, Cardiff, Liverpool, Londres, Nàpols, Rennes i Tübingen) i en cursos de català per a estrangers de la Universitat de Girona i de l'Escola Oficial d'Idiomes de Barcelona. La majoria d'examinands tenien uns coneixements que en principi els situaven en el grup destinatari de l'examen, però també n'hi havia que quedaven per sota.

La informació relacionada amb els punts a) i b) esmentats es va recollir per mitjà de qüestionaris, uns d'adreçats als examinands i uns altres als examinadors. A més, els exàmens orals es van enregistrar tots.

El fet que les persones directament implicades en l'administració o en la realització dels exàmens puguin manifestar la seva impressió sobre la prova i opinar sobre diversos aspectes (com ara el contingut dels textos, el contingut dels ítems, la llargada de la prova, les dificultats que han tingut per realitzar els exercicis, les causes d'aquestes dificultats...) és d'una gran importància, perquè ajuda no només a reconsiderar decisions preses per l'organisme avaluador sinó també a augmentar l'acceptabilitat de la prova: no n'hi ha prou que tècnicament sigui una prova adequada, sinó que els usuaris l'han de percebre com a tal.

Un equip de correctors de la DGPL va fer la correcció de les àrees d'avaluació subjectiva (expressió oral i expressió escrita). Aquesta correcció centralitzada va permetre perfilar els barems redactats en la fase de disseny, a partir de l'anàlisi de les mostres de la prova pilot.

Avaluació del pilotatge

L'objectiu d'aquesta etapa és identificar si la prova funciona com a instrument de mesura en tots els aspectes, a partir de l'anàlisi de les dades obtingudes en l'etapa anterior, i prendre les decisions corresponents. Dit d'una altra manera, es tracta de confirmar o modificar les decisions preses pel que fa al contingut i al disseny de la prova un cop s'ha arribat al final del procés.

Es va fer a través dels mitjans següents:

- Realització d'estudis estadístics sobre les puntuacions dels exàmens per obtenir dades sobre l'índex de dificultat, l'índex de discriminació dels ítems, de les tasques i de les àrees, i diversos tipus de correlacions entre les diverses parts de la prova.
- Realització d'anàlisis qualitatives en les tasques de correcció subjectiva (expressió escrita i expressió oral). La correcció centralitzada va permetre, a més d'establir els barems, obtenir una informació més qualitativa sobre l'adequació de les tasques a l'edat o al bagatge cultural dels examinands i als objectius avaluatius previstos.
- Buidatge dels qüestionaris als examinands i examinadors.

La informació que vam extreure de l'anàlisi de les dades va servir per introduir modificacions a les proves i revisar l'especificació del contingut. Per donar una idea de la importància de la fase d'experimentació i avaluació d'un examen apuntem alguns dels canvis que vam realitzar a la prova:

supressió d'alguns exercicis per la poca rendibilitat i la llargada excessiva de la prova, revisió de criteris d'elaboració de tasques per adequar-les a l'objectiu avaluatiu que es pretenia; replantejament d'alguns exercicis de l'àrea de gramàtica a causa del contingut poc adequat dels ítems i de l'excessiva dificultat d'alguns, o la modificació de l'administració d'una part de la prova oral.

El producte final

Estructura i contingut de la prova de nivell avançat

Aquest examen correspon a un nivell mitjà de competència. Avalua la capacitat de l'examinand per afrontar un ampli ventall de situacions de comunicació amb un cert grau d'independència lingüística —no necessita confiar en estructures i fórmules fixades ni limitar-se a torns breus d'intervenció. Ha de demostrar un grau suficient de recursos lingüístics que li permetin expressar-se de manera prou precisa, fluida i correcta.

Notes

1. Llistes d'equivalències de certificats de llengua catalana segons el text refós dels acords de 19 de juny de 1981 i de 3 de juny de 1982 de la Comissió Interdepartamental per a la Normalització Lingüística i actualitzacions posteriors, que fixen els criteris pel que fa a l'exigència de coneixements de llengua a les convocatòries d'accés a la funció pública i als concursos de mèrits per a la provisió de places de personal al servei de l'Administració de la generalitat, els seus departaments, els organismes autònoms i les entitats gestores de la Seguretat Social.
2. Les qualificacions necessàries per incloure el nivell avançat a les Llistes d'equivalències només es poden establir a partir de l'anàlisi dels resultats obtinguts mitjançant l'avaluació d'exàmens del Nivell avançat amb criteris propis de la prova de coneixements mitjans de la JPC. Actualment s'està duent a terme aquesta anàlisi comparativa.
3. ALTE és una associació creada l'any 1990 que aplega 18 organismes de la Unió Europea que desenvolupen exàmens i expedeixen certificats de la llengua pròpia com a llengua estrangera. Actualment a l'associació hi ha 15 llengües representades i el secretariat és a la University Cambridge Local Examinations Syndicate (UCLES). Un dels principals objectius d'ALTE és definir un marc comú de nivells de competència per a tots els organismes avaluadors que formen part de l'associació i establir uns estàndards comuns europeus per a tots els aspectes implicats en el procés d'avaluació.

COMPRENSIÓ LECTORA

L'examinand ha de ser capaç d'entendre un ampli ventall de textos de tipus divers, de caràcter no especialitzat. Ha de poder fer una comprensió general i detallada i inferir informació, punts de vista i actituds implícites en el text, aplicant diferents estratègies de lectura d'acord amb l'objectiu.

L'àrea consta de tres exercicis, cadascun amb un text i la tasca de comprensió corresponent. Els tipus d'ítems utilitzats són:

- veritat/fals
- elecció múltiple
- aparellar

Temps de realització: 1h

EXPRESSIÓ ESCRITA

L'examinand ha de ser capaç d'escriure textos descriptius, narratius o discursius de caràcter no especialitzat relacionats amb l'àmbit privat, laboral o acadèmic. Els textos han de presentar una estructura coherent, les idees han d'estar clarament cohesionades i l'expressió s'ha d'adequar a la situació. L'examinand ha de tenir un ventall suficient d'estructures lingüístiques i de lèxic que li permetin expressar-se de manera fluida i ha de redactar amb una correcció ortogràfica acceptable.

L'àrea consta de dues parts: una tasca obligatòria, en què ha d'escriure un text de registre informal i una tasca a escollir entre tres opcions, en què ha de redactar un text en registre formal.

Els textos poden ser cartes, redaccions, informes senzills... i s'han de redactar d'acord amb un propòsit i per a un destinatari especificat.

Temps de realització: 1h i 30 min

COMPRENSIÓ ORAL

L'examinand ha de ser capaç de dur a terme una comprensió general i detallada de textos orals en registre col·loquial o de formalitat mitjana, d'extensió diversa, com ara: diàlegs, notícies comentades, converses sobre un tema polèmic, conferències... N'ha de poder entendre el sentit general, la informació principal i els detalls concrets així com deduir significats no explícits (intencions, actituds, sentiments...).

L'àrea consta de tres parts, amb els textos i les tasques corresponents. Els tipus d'ítems utilitzats són:

- elecció múltiple
- prendre notes/resposta breu

Temps de realització: 1h

GRAMÀTICA I LÈXIC

L'examinand ha de demostrar que té un domini suficient del sistema lingüístic a través de la realització de diversos exercicis, la majoria dels quals es basen en textos.

Així, l'àrea consta de sis exercicis en què l'examinand ha de demostrar que té uns coneixements que li permeten dur a terme les tasques següents: aplicar les convencions ortogràfiques generals; generar estructures en català (discurs indirecte, correlacions verbals, perífrasis, oracions impersonals...); seleccionar elements lèxics o gramaticals d'acord amb el context semàntic i/o gramatical; formar paraules aplicant els principals mecanismes de derivació i escollir el significat d'una paraula o expressió.

Els tipus d'ítems utilitzats són:

- omplir buits (grafies, accents...)
- completar un text a partir d'ítems d'elecció múltiple
- transformació
- derivació

Temps de realització: 1h

EXPRESSIÓ ORAL

La prova es realitza amb dos examinands alhora. L'examinador els proporciona el material de suport necessari (fotografies, textos, dibuixos...).

L'examinand ha de demostrar que és capaç d'organitzar i regular el propi discurs, d'interactuar amb un interlocutor per tal de resoldre una tasca i de conversar sobre un tema d'interès general.

L'àrea consta de tres parts, cadascuna enfocada a un tipus d'interacció diferent: a la primera part l'examinand ha de parlar sobre un tema durant un minut, a la segona part els dos examinands han d'arribar a un acord o prendre una decisió a partir d'una tasca i a la tercera part han de dur a terme una conversa.

Temps de realització: 30 min

VALOR DE LES ÀREES

Sobre el 100 % de la puntuació:

Comprensió lectora: 20 %
Expressió escrita: 20 %
Comprensió oral: 20 %
Gramàtica i lèxic: 20 %
Expressió oral: 20 %

RESULTATS

Hi ha quatre graus d'aptitud: excel·lent, notable, bé i suficient.

L'examinand és considerat apte si obté com a mínim un 60 % de la puntuació en l'àrea d'expressió oral i un 60 % en la resta de la prova.

A les persones considerades aptes, se'ls lliura un certificat.